Näringsutskottets betänkande

1982/83:31

om marknadsföringen av modersmjölksersättning

Ärendet

I motion 1982/83:327 av Gunnel Jonäng (c) och Sigrid Danielsson (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att omsätta den internationella koden för marknadsföring av modersmjölksersättning i lagstiftning.

Motionen

Motionärerna tar upp frågan om marknadsföringen av modersmjölksersättning i utvecklingsländer. De slår fast att amning är viktig för spädbarn och erinrar om att undersökningar visar att barn som under sina första sex månader inte har ammats utan har fötts upp på modersmjölksersättning löper fem till tio gånger så stor risk att dö under de följande sex månaderna som barn som har ammats. I motionen anförs vidare att de multinationella företag som saluför barnmat genom sin reklam bidrar till att sprida uppfattningen att det är bättre att ge barn modersmjölksersättning än att amma dem. I utvecklingsländerna insjuknar och dör miljontals spädbarn till följd av att de fått modersmjölksersättning i stället för bröstmjölk, säger motionärerna och rekommenderar att Världshälsoorganisationens internationella kod för marknadsföring av modersmjölksersättning upphöjs till svensk lag. Sveriges djupa engagemang i denna fråga skulle därmed fortsätta att vara ett starkt moraliskt stöd för andra länder. Motionärerna erinrar om att en sådan lagstiftning förutsätter förändringar i tryckfrihetslagstiftningen, men påpekar samtidigt att tryckfrihetsförordningen redan i ett avseende innehåller föreskrifter om begränsningar i rätten att marknadsföra varor, nämligen när det gäller alkoholdrycker och tobaksvaror.

Tidigare riksdagsbehandling m. m.

Frågor om förbud mot export av farliga produkter behandlades av riksdagen i november 1982 med anledning av ett par motionsyrkanden. Näringsutskottet lämnade i sitt betänkande över dessa (NU 1982/83:6) en utförlig redovisning av gällande ordning i Sverige såvitt avser handel, marknadsföring och hantering av hälso- och miljöfarliga varor. Betänkandet innehöll också en redogörelse för vissa internationella överenskommelser m. m., bl. a. den internationella kod för marknadsföring av modersmjölksersättningar som har utarbetats av Världshälsoorganisationen (WHO) och

Förenta nationernas barnfond (UNICEF). Motionerna avstyrktes av utskottet med hänvisning till det omfattande arbete som bedrivs i olika internationella sammanhang när det gäller marknadsföring av farliga och hälsovådliga varor. Riksdagen följde utskottet.

Frågan om hur kodens principer för marknadsföring av modersmjölksersättningar skall genomföras för svenskt vidkommande bereds f. n. inom socialdepartementet.

I riksdagen har koden frågevägen aktualiserats två gånger under år 1982, dels i februari (fråga 1981/82:190, se NU 1982/83:6 s. 12), dels i november. Vid det senare tillfället hade Gunnel Jonäng ställt en fråga (1982/83:49) huruvida regeringen var beredd att medverka till en lagstiftning om svensk tillämpning av den nyssnämnda koden.

Statsrådet Gertrud Sigurdsen hänvisade i sitt svar (RD 1982/83:32 s. 115 f.) till att ett förslag till svensk etisk kod i frågan har överlämnats till regeringen av socialstyrelsen. Förslaget har utarbetats av konsumentverket och statens livsmedelsverk i samråd och bygger i allt väsentligt på den internationella koden. En viss anpassning till svenska förhållanden har gjorts. Med hänsyn till att ärendet bereddes inom departementet fann statsrådet det vara för tidigt att yttra sig om hur bestämmelserna slutligt kommer att utformas. Man övervägde bl. a. frågan huruvida bestämmelser skulle införas i lag eller tas in i en överenskommelse mellan regeringen och branschen.

Utskottet

I den motion (c) som behandlas i detta betänkande föreslås att den internationella kod för marknadsföring av modersmjölksersättning som har utarbetats av WHO och UNICEF skall utgöra grund för svensk lagstiftning i frågan. Regeringen bör enligt motionärerna anmodas att vidta åtgärder för att den begärda lagstiftningen skall komma till stånd.

Kodens syfte är att främja en säker och ändamålsenlig spädbarnsuppfödning genom att amningen skyddas och uppmuntras samt att informera om värdet av och faran med modersmjölksersättningar. I en artikel (5) om allmänheten och mödrarna sägs bl. a. att annonsering eller annan form av reklam riktad till allmänheten inte bör förekomma beträffande produkter som omfattas av koden. Regeringarna bör enligt koden vidta åtgärder för att genomföra kodens principer och mål inom ramen för sina sociala och rättsliga system genom lagstiftning, utfärdande av föreskrifter eller andra lämpliga åtgärder.

Som framgår av redogörelsen för den tidigare riksdagsbehandlingen av en liknande motion bereder socialdepartementet f. n. frågan om hur kodens principer skall genomföras för svenskt vidkommande. Utskottet har erfarit att ett förslag till överenskommelse mellan de närmast berörda myndigheterna och branschen har utarbetats inom departementet. Förslaget bygger på de principer som har antagits genom koden. Avsikten är att förslaget i april

skall diskuteras vid en hearing med bl. a. konsumentverket och de politiska partiernas kvinnoförbund. Överenskommelsen skall kompletteras med allmänna råd för marknadsföring av modersmjölksersättning, vilka har utarbetats av socialstyrelsen.

Utskottet ser med tillfredsställelse att arbetet med att anpassa kodens bestämmelser till svenska förhållanden nu synes stå inför sin avslutning. Utskottet förutsätter att en överenskommelse kan träffas med ett innehåll som motsvarar den internationella kodens syfte. Eftersom önskemålet i motionen i sak tillgodoses genom en sådan överenskommelse som nämnts finner utskottet det i nuvarande läge inte behövligt med något uttalande i saken från riksdagens sida.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1982/83:327 (c).

Stockholm den 5 april 1983

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Birgitta Johansson (s), Bo Finnkvist (s), Per-Ola Eriksson (c), Sylvia Pettersson (s) och Oswald Söderqvist (vpk).

minab/gotab Stockholm 1983 75126